

י"ט-בראשית א': י"ד

בְּיַמֵּי אֱלֹהִים יְהִי מְאֹרֶת בְּרִקיעַ הַשָּׁמַיִם

- לְהַבְדִּיל בֵּין הַיּוֹם וּבֵין הַלַּיְלָה
- וְהָיוּ לְאֹתוֹת
- וּלְמוֹעֲדִים
- וּלְיָמִים
- וּשְׁנָיִם:
- (טו) וְהָיוּ לְמְאֹרֶת בְּרִקיעַ הַשָּׁמַיִם לְהָאִיר עַל-הָאָרֶץ

וַיְהִי-כֵן:

(טז) וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת-שְׁנֵי הַמְּאֹרֹת הַגְּדֹלִים

- אֶת-הַמְּאֹר הַגְּדֹל לְמַמְשֶׁלֶת הַיּוֹם
- וְאֶת-הַמְּאֹר הַקָּטָן לְמַמְשֶׁלֶת הַלַּיְלָה
- וְאֵת הַכּוֹכָבִים:

(יז) וַיִּתֵּן אֹתָם אֱלֹהִים בְּרִקיעַ

- הַשָּׁמַיִם לְהָאִיר עַל-הָאָרֶץ:
- (יח) וּלְמַשֵּׁל בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה
- וּלְהַבְדִּיל בֵּין הָאֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ

וַיִּרְא אֱלֹהִים כִּי-טוֹב: (יט) וַיְהִי-עֶרֶב וַיְהִי-בֹקֶר יוֹם רִבְעִי:

בראשית א': ג'

- (ג) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אֹר וַיְהִי-אֹר: (ד) וַיִּרְא אֱלֹהִים אֶת-הָאֹר כִּי-טוֹב וַיַּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ: (ה) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים אֶת-הָאֹר יוֹם וְאֶת-הַחֹשֶׁךְ קִרְא לַיְלָה וַיְהִי-עֶרֶב וַיְהִי-בֹקֶר יוֹם אֶחָד:

I. What was created on **יום רביעי**?

II. What is the difference between the **אור** on **יום ראשון** & **יום רביעי**?

III. What were the functions of the **מאורות**?

IV. What are the negative aspects of **יום רביעי**? Why?

V. How has the sun and moon played a role historically?

VI. What is the lesson from **יום רביעי** how to live our lives?

ולעולמי עולמים יבואו הצדיקים שהם בני העוה"ב
וישתמשו בו לעתיד

What were the functions of the **מאורות**?

6. **מדרש תדשא** ולמה על יצירת המאורות לא
כתיב פרו ורבו, מפני שאינן צריכין להפרות
ולהרבות אלא עומדין על בריאותן לא מעוטיין
ולא מרובין.
7. **מדרש הנעלם בז"ח יג.** א"ר חייא וירא אלהים
את כל אשר עשה והנה טוב. להיותם עומדים
תמיד באותו קיום, ובאותו הדרך שעשהו, ושלא
ישתנו מדרך זו לעולם.
8. **רמב"ן בראשית א' י"ד** והיו לאותות ולמועדים
– השנוי שיולידו ויעשו ממנו אותות ומופתים
בשמים ובארץ: דם ואש ותימרות עשן (יואל
ג'ג), כלשון: ומאותות השמים אל תחתו
(ירמיהו י'ב). ולמועדים: זרע וקציר וקור וחום
וקיץ וחורף (בראשית ח'כ"ב). ולימים – מדת
יום ומדת לילה. ושנים – שישלימו מהלכם,
ויוסיפו שנית לשוב בדרך אשר הלכו בה, ושנת
החמה כשס"ה יום, ושנת הלכנה כשלשים יום.
9. **רש"י בראשית א' ט"ו** והיו למאורות – עוד
זאת ישמשו שיאירו לעולם.
10. **רמב"ן בראשית א' י"ח - ו.** כי השמש
בממשלתו ביום יצמיח ויוליד ויגדל בכל החמים
והיבשים, והירה בממשלתו יפרה במעינות
ובימים וכל הלחים והקרים,
11. **בראשית רבה ו'** והיו לאותות אלו שבתות,
למועדים אלו שלש רגלים, ולימים אלו ראשי
חדשים, ולשנים זה קידוש שנים.

What was created on **יום רביעי**?

1. **רש"י בראשית א' י"ד** יהי מארת וגו' – מיום
ראשון נבראו, וברביעי צוה עליהם להתלות
ברקיע. וכן כל תולדות שמים וארץ מיום ראשון
נבראו וכל אחד ואחד נקבע ביום שנגזר עליו, הוא
שכתוב את השמים (בראשית א'א') – לרבות
תולדותיהם, ואת הארץ (בראשית א'א') – לרבות
תולדותיה.
2. **רמב"ן בראשית א' י"ד** וענין: יהי מאורות – כי
מחומר השמים גזר בראשון שיהיה אור במדת
היום, ועתה גזר שיתגשם ויתהווה ממנו גוף מאיר
ביום גדול האורה, וגוף אחר קטן האורה מאיר
בלילה, ויתלו שניהם ברקיע השמים שיאירו גם
למטה.

What is the difference between the **אור** on **יום רביעי** & **ראשון**

3. **מדרש לקח טוב** האור שברא ביום ראשון ממנה
נהיו המאורות על כן כתוב יהי האור
מאורות שנחלק למאורות השמש והירה
והכוכבים והמזלות.
4. **רמב"ן בראשית א' י"ד** והגופים האלה מקבלי
אור מזהירים כגון האיספקלריאות ואבני השהם,
ולכן יקראם: מאורות, לא אורים
5. **תנודב"א זוטא כא** האור שברא הקב"ה ביום
ראשון ושמש בו העולם שלשה ימים קודם
שנבראו המאורות ביום רביעי וכיון שנבראו
המאורות ביום הרביעי שנא' ויעש אלהים את שני
המאורות הגדולים מיד עמד הקב"ה וגנזו לאותו
האור הראשון, ולמה גנזו הקב"ה לפי שעתידין
העכו"ם מכחישי התורה להכעיס לפניו לכך אמר
הקב"ה לא יזכו אותן הרשעים להשתמש באור
הזה אלא ישתמשו באור החמה והלכנה שהן
עתידין להבטל אבל אור זה שהוא קיים לעולם

12. **רש"י** והיו לאותות – כשמאורות לוקים סימן רע הוא לעולם. הוא שנאמר: מאותות השמים אל תחתו (ירמיהו י'ב') – בעשותכם רצון הקב"ה אין אתם צריכין לדאג מן הפורענות. ולמועדים – על שם העתיד, שעתידיים ישראל להצטוות על המועדות, והם נימנין למולד הלבנה.

13. **רש"ר הירש בראשית א':י"ד** נמצא, שהמאורות משמשים כ"אותות": הם מסמלים את הבטחות הגאולה והקדושה, שנמסרו לכלל האנושות ולישראל. (משום כך, המצווה היא לקדש את החודש על פי הראייה, בנוסף לחשבון האסטרונומי, כדי שקידוש החודש לא יתרוקן מתוכנו, ולא נבוא לראות בו חשבון של תקופות ומזלות בלבד!)

המאורות משמשים גם בתפקיד של "מועדים". ה' קידש את מועדי ישראל, כדי שעל ידי שמירת המועדים והרגשת שכירת ה', נזכור תמיד את גאולתנו והתקדשותנו, ונקבל על עצמינו את עול תורתנו. כל המועדים האלה תלויים בחדשי הירח ובמהלך השמש. הם מכוונים את תשומת לבנו גם לטבע וגם לתולדות העולם, ומראים לנו את האל האחד, המנהיג גם את הטבע וגם את תולדות העולם.

כך היו המאורות ל"אותות" ול"מועדים", לחינוכם של האנושות ושל ישראל. גם תפקיד זה תלוי במהלכם הקבוע של המאורות שנקבע על ידי הבורא. נמצא, שהציווי למאורות: "והיו לאותות ולמועדים", מרמז לשליחותם ההסטורית לאנושות ולישראל.

What are the negative aspects of יום רביעי? Why

14. **פסקתא זוטרת** מארת כתיב חסר לפי שהן לוקין בשעה שהקב"ה מלקה את האומות, שנא' כה אמר ה' אל דרך הגוים אל תלמדו, ומאותות השמים אל תחתו כי יחתו הגוים מהמה (ירמיהו

י'ב')

15. **רש"י יהי מארת** – חסר, על שם שהוא יום מארה ליפול אסכרה בתינוקות. הוא ששנינו: ברביעי היו מתענין על אסכרה שלא תפול בתינוקות (בבלי תענית כ"ז:).

16. **כלי יקר בראשית א':י"ד** לפי שהמאורות הם סבת הזמן וכל הדברים הנופלים תחת הזמן יש בהם צער כארז"ל (מגילה י'): כ"מ שנאמר ויהי אינו אלא לשון צער ומסיק דווקא במקום שנאמר ויהי בימי הוא לשון צער וטעמו של דבר לפי שכל דבר התלוי בימים דהיינו הזמן יש לו צער אבל כל הנמצאים העליונים שהם למעלה מן הזמן ואין הזמן שולט בהם אין בהם שום צער לכך נאמר יהי מארת חסר שכל הדברים שתחת השמש יש להם מארת וצער כי הזמן מבלה הכל ומ"ש בפרשה ה' פעמים לשון מאור וכן בפרשה ראשונה ה"פ לשון אור מסכים לדברי המדרש (בר"ר ב'ה') האומר ויאמר אלהים יהי אור. אלו מעשיהם של צדיקים וכו' ורצה לפרש טעם לה' פעמים אור שהם כנגד חמשה חומשי תורה דהיינו מעשיהם של צדיקים.

How has the sun and moon played a role historically?

17. **קהלת א:ט (ט)** מה שְׁהִיָּהּ הוּא שְׁיִהִיָּהּ וּמָה שְׁנַעֲשֶׂה הוּא שְׁיַעֲשֶׂה וְאִין כָּל חֻדָּשׁ תַּחַת הַשָּׁמַשׁ

18. **רמב"ם הלכות ע"ז** בימי אָנוּשׁ טָעוּ בְּנֵי הָאָדָם טָעוּת גְּדוֹל וְנִבְעָרָה עֲצַת חֲכָמֵי אוֹתוֹ הַדּוֹר וְאָנוּשׁ עֲצָמוֹ מִן הַטּוֹעִים הִיָּהּ. וְזוֹ הִיָּתָה טָעוּתָם. אָמְרוּ הוֹאֵל וְהָאֱלֹקִים בְּרָא כּוֹכָבִים אֵלּוֹ וְגַלְגָּלִים לְהַנְהִיג אֶת הָעוֹלָם וּנְתַנֵּם בְּמָרוֹם וְחָלַק לָהֶם כְּבוֹד וְהֵם שָׁמְשִׁים הַמְשַׁמְשִׁים לְפָנָיו רְאוּיִין הֵם לְשַׁבְּחָם וּלְפָאֲרָם וּלְחָלַק לָהֶם כְּבוֹד. וְזֶהוּ רְצוֹן הָאֵל בְּרוּךְ הוּא לְגַדֵּל וּלְכַבֵּד מִי שֶׁגִּדְלוֹ וְכַבְּדוֹ. כְּמוֹ שֶׁהַמְּלֶכֶת רוֹצֶה לְכַבֵּד הַעוֹמְדִים לְפָנָיו וְזֶהוּ כְּבוֹדוֹ שֶׁל מְלֶכֶת. כִּינּוּן שֶׁעֲלָה דְבָר זֶה עַל לִבָּם הַתְּחִילוּ לְבָנוֹת

לפּוֹכְבִים הַיְכָלוֹת וְלִהְקָרִיב לָהֶן קָרְבָּנוֹת וְלִשְׂבָחָם וּלְפָאֲרָם בְּדָבָרִים וְלִהְשַׁתְּחוֹת לְמוֹלֵם כְּדִי לְהַשִּׁיג רְצוֹן הַבּוֹרָא בְּדַעְתָּם הִרְעָה. וְזֶה הָיָה עֶקֶר עֲבוֹדַת פּוֹכְבִים. וְכֹה הָיוּ אוֹמְרִים עוֹבְדֵי הַיּוֹדְעִים עֲקָרָה. לֹא שָׁהוּ אוֹמְרִים שָׂאִין שֵׁם אֱלֹהִים אֲלֵא כּוֹכֵב זֶה. הוּא שִׁירְמִיָּהוּ אוֹמֵר מִי לֹא יִרְאֶה מְלֶךְ הַגּוֹיִם כִּי לֹא יֵאָתֶה כִּי בְּכָל חֻכְמֵי הַגּוֹיִם וּבְכָל מַלְכוּתָם מֵאִין כְּמוֹהוּ וּבְאֶחָת יִבְעָרוּ וְיִכְסְלוּ מוֹסֵר הַבָּלִים עַץ הוּא. כְּלוּמֵר הַכֹּל יוֹדְעִים שֶׁאֵתָה הוּא לְבַדָּה אֲבָל טְעוּתָם וְכִסְלוּתָם שֶׁמְדַמִּים שְׁנֵיהֶם הַהֶבֶל רְצוֹנָה הוּא:

19. וְאַחַר שֶׁאָרְכוּ הַיָּמִים עֲמָדוֹ בְּכַנֵּי הָאָדָם נִבְיָאֵי שִׁקָר וְאָמְרוּ שֶׁהָאֵל צִוָּה וְאָמַר לָהֶם עֲבֹדוּ פּוֹכֵב פְּלוֹנֵי אוֹ כָּל הַכּוֹכְבִים וְהִקְרִיבוּ לוֹ וְנִסְכוּ לוֹ כֹּה־וְכֹה וּבְנֹו לוֹ הַיְכָל וְעָשׂוּ צוּרְתוֹ כְּדִי לְהִשְׁתַּחֲוֹת לוֹ כָּל הַעַם הַנְּשִׁים וְהַקְּטָנִים וְשָׂאֵר עַמֵּי הָאָרֶץ. וּמוֹדִיעַ לָהֶם צוּרָה שֶׁבְּדָה מִלְּבוֹ וְאוֹמֵר זֶה הִיא צוּרַת הַכּוֹכֵב פְּלוֹנֵי שֶׁהוֹדִיעָהוּ בְּנִבְיָאוֹתָיו ... וּפְשִׁט דְּבָר זֶה בְּכָל הָעוֹלָם לְעִבְדֵי אֵת הַצּוּרוֹת בְּעֲבוֹדוֹת מְשֻׁנוֹת זֶה מִזֶּה וְלִהְקָרִיב לָהֶם וְלִהְשַׁתְּחוֹת. וְכִינּוֹן שֶׁאָרְכוּ הַיָּמִים נִשְׁתַּכַּח הַשֵּׁם הַנִּכְבָּד וְהַנּוֹרָא מִפִּי כָּל הַיְקוּם וּמִדַּעְתָּם וְלֹא הִכִּירוּהוּ וְנִמְצְאוּ כָּל עַם הָאָרֶץ הַנְּשִׁים וְהַקְּטָנִים אֵינֶם יוֹדְעִים אֲלֵא הַצּוּרָה שֶׁל עַץ וְשֶׁל אֶבֶן וְהַיְכָל שֶׁל אֲבָנִים שֶׁנִּתְחַנְּכוּ מִקְּטָנוּתָם לְהִשְׁתַּחֲוֹת לָהּ וּלְעִבְדָּהּ וְלִהְשַׁבַּע בְּשִׁמְהָ. וְהַחֻכְמִים שֶׁהָיוּ בָּהֶם כְּגוֹן פְּהִיָּהֶם וְכִיּוֹצֵא בְּהֵן מְדַמִּין שָׂאִין שֵׁם אֱלֹהִים אֲלֵא הַכּוֹכְבִים וְהַגְּלָגָלִים שֶׁנַּעֲשׂוּ הַצּוּרוֹת הָאֵלוֹ בְּגִלְגָּלָם וּלְדַמּוּתָן. אֲבָל צוּר הָעוֹלָמִים לֹא הָיָה שׁוֹם אָדָם שֶׁהָיָה מְכִירוֹ וְלֹא יוֹדְעוֹ אֲלֵא יְחִידִים בְּעוֹלָם כְּגוֹן חֲנוּךְ וּמְתוֹשֶׁלַח נֹחַ שֵׁם וְעָבָר. וְעַל דֶּרֶךְ זֶה הָיָה הָעוֹלָם הוֹלֵךְ וּמְתַגְּלָל עַד שֶׁנּוֹלַד עֲמוּדוֹ שֶׁל עוֹלָם וְהוּא אֲבָרְהָם אֲבִינוּ:

20. כִּינּוֹן שֶׁנִּגְמַל אֵיתָן זֶה הַתְּחִיל לְשׁוֹטֵט בְּדַעְתּוֹ וְהוּא קָטָן וְהַתְּחִיל לְחַשֵּׁב בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה וְהָיָה תְּמִיָּה הִיאָה אֲפֹשֶׁר שֶׁיְהִיָּה הַגְּלָגָל הַזֶּה נוֹהֵג תְּמִיד וְלֹא יְהִיָּה לוֹ מְנַהֵיג וּמִי יִסְבֵּב אוֹתוֹ. כִּי אֵי אֲפֹשֶׁר שֶׁיִּסְבֵּב אֵת עֲצָמוֹ. וְלֹא הָיָה לוֹ מְלַמֵּד וְלֹא מוֹדִיעַ

דְּבָר אֲלֵא מְשַׁקֵּעַ בְּאוֹר כְּשׂוֹדִים בֵּין עוֹבְדֵי פּוֹכְבִים הַטְּפָשִׁים וְאָבִיו וְאָמוֹ וְכָל הָעַם עוֹבְדֵי פּוֹכְבִים וְהוּא עוֹבֵד עִמָּהֶם וְלִבּוֹ מְשׁוֹטֵט וּמְבִין עַד שֶׁהַשִּׁיג דֶּרֶךְ הָאֱמֶת וְהִבִּין קוֹ הַצֶּדֶק מִתְּבוּנָתוֹ הַנִּכְוָנָה. וְיַדַּע שֶׁיֵּשׁ שֵׁם אֱלֹהִים אֶחָד וְהוּא מְנַהֵיג הַגְּלָגָל וְהוּא בְּרָא הַכֹּל וְאִין בְּכָל הַנְּמַצָּא אֱלֹהִים חוּץ מִמֶּנּוּ. וְיַדַּע שֶׁכָּל הָעוֹלָם טוֹעִים וְדָבָר שֶׁגָּרַם לָהֶם לְטְעוּת זֶה שֶׁעוֹבְדִים אֵת הַכּוֹכְבִים וְאֵת הַצּוּרוֹת עַד שֶׁאֲבָד הָאֱמֶת מִדַּעְתָּם

21. **בראשית ט"ו:ה'** וַיּוֹצֵא אֱתָו הַחוּצָה וַיֹּאמֶר הַבְּטָנָא הַשְּׂמִימָה וְסִפְרֵי הַכּוֹכְבִים אִם־תּוֹכֵל לְסַפֵּר אֲתָם וַיֹּאמֶר לוֹ כֹּה יִהְיֶה וְרָעָה:

22. **רש"י בראשית ט"ו:ה'** וַיּוֹצֵא אֱתָו הַחוּצָה – הַפְּשִׁט: הוֹצִיאוֹ מֵאֵהֶלּוֹ אֶל הַחוּץ לְרֵאוֹת הַכּוֹכְבִים.

וְהַמְדַרְשׁ: צֵא מֵאִיצַטְגִּינּוֹת שֶׁלְךָ, שְׂרֵאִית בְּמִזְלוֹת: אֵינְךָ עֹתִיד לְהַעֲמִיד בְּנִי. אֲבָרַם אֵין לוֹ בֵּן, אֲבָרַהָם יִהְיֶה לוֹ בֵּן, שְׂרִי לֹא תִלְדֵּךְ, שְׂרָה תִלְדֵּךְ. אֲנִי קוֹרָא לְךָ שֵׁם אַחַר וְיִשְׁתַּנֵּה הַמְּזֵל.

דָּבָר אַחֵר: הוֹצִיאוֹ מִחֲלָלוֹ שֶׁל עוֹלָם וְהַגְּבִיָּהוּ לְמַעֲלָה מִן הַכּוֹכְבִים, וְזֶהוּ לְשׁוֹן הַבִּטָּה – מִלְּמַעֲלָה לְמַטָּה.

23. **לקח טוב בראשית ט"ו:ה'** וַיֹּאמֶר הַבֵּט נֹא הַשְּׂמִימָה – הוּא שְׂצוּה הַקַּב"ה לְיִשְׂרָאֵל בִּימֵי יִרְמִיָּהוּ כֹה אָמַר ה' אֵל דֶּרֶךְ הַגּוֹיִם אֵל תִּלְמָדוֹ וּמֵאוֹתוֹת הַשָּׁמַיִם אֵל תַּחַתוֹ כִּי יַחַתוֹ הַגּוֹיִם מִהֵמָּה (יִרְמִיָּה י"ב). כִּבְר אֲבָרַהָם הוֹצֵאתִיו מִמְּדָה זֶה. הַתְּפִלָּה וְהַתְּשׁוּבָה וְהַצְּדָקָה מִבְּטָלִין גְּזֵרוֹת רַעוֹת. דְּכַתִּיב וַיִּכְנַעוּ עַמֵּי אֲשֶׁר נִקְרָא שְׂמִי עֲלֵיהֶם וַיִּתְּפַלְלוּ (דְּבָרֵי הַיָּמִים ב ז"י"ד). הָרִי זֶה תְּפִלָּה וַיִּבְקָשׁוּ פָּנָי (שם). זֶה צְדָקָה. דְּכַתִּיב אֲנִי בְּצַדִּק אַחֲזָה פָּנֶיךָ (תְּהִלִּים י"ז:ט"ו). וַיִּשׁוּבוּ מִדְּרָכָם הִרְעִים (ד"ה שם). זֶה תְּשׁוּבָה וְאִח"כ וְאִסְלַח לְעוֹנָם (שם).

24. **רש"ר הירש בראשית ט"ו:ו' הילכן ציווה** עליו הקב"ה להביט לעבר השמים. שם, בשמים, קיים עולם שונה; שבו אנו רואים את מלאכת הבריאה; והכל נברא שם ישירות ע"י הקב"ה. (אילו יכולנו לראות את הארץ בכללותה, כגוף שמימי אחר, גם היא הייתה נראית לנו באופן דומה.) לכן המבקש לראות צורה של מציאות שנבראה – באופן ישיר ובלא תיווך – בכח הקב"ה, מן הדין שיתבונן בכוכבים; עליו להרים עיניו השמימה ולראות שם עולם שנברא ישירות ע"י הקב"ה. ... "צא מאיצטגנינות שלך" (שבת קנו.) – הנח את החישובים הטבעיים הארציים שלך, ובמקום זה תן דעתך למושג של עולם הכוכבים.

כה יהיה זרעך! כך עמך יהיה – כמעשה ידיו של הקב"ה. לא כתוצאת סיבות טבעיות, ובניגוד לכל החישובים הטבעיים. כמו בריאה שנייה, שנבראה יש מאין.

ויוצא אותו החוצה – גלה לו שהוא זרעו אינם נתונים תחת משטרי הכוכבים והמזלות. והגם שהמערכות שולטים על עניני העולם, הוא יוצא החוצה מן הנהגת העולם הזה ואינו נתון תחת המזל,

25. **שמות יב:ב הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֵם רֵאשׁוֹן הַחֹדֶשׁים** ראשון הוא לָכֵם לַחֹדְשֵׁי הַשָּׁנָה:

26. **שפת אמת ויקרא, פרשת החודש, י"ד** החדש הזה לכם שנמסר הזמן לבנ"י. כמ"ש ישראל דקדשינהו לזמנים ובכח זה יצאו ממצרים. לכן הקדים פרשת החודש. דמצד הטבע היו בני ישראל משועבדים לפרעה. והגאולה הי' מצד שנתעלו על הזמן והטבע. ז"ש למלכים ולרגלים דאיתא עבד מלך מלך. לכן נקראו בני ישראל בני שרים א) לפי שהוציאנו הקב"ה מבית עבדים. כי הנהגת הטבע ע"י המזלות נק' בית עבדים. אבל בנ"י שנפדו מהנהגת הטבע להיות

נמשך אחר הנהגה עליונה נק' שרים ב). והם שולטים על הזמן והטבע. ובמד' משבחר הקב"ה בעולמו קבע בו ראשי חדשים ושנים ומשבחר בישראל קבע להם ר"ח של גאולה. פי' מו"ז ז"ל כי הגם שבכל ר"ה ור"ח יש התחדשות מבריאת עולם. אבל הוא תוך הטבע ומכוסה תוך הטבע. לכן אין כל חדש תחת השמש שא"י להתגלות שורש התחדשות. אבל לבנ"י קבע להם חודש של גאולה שזכו להוציא זה ההתחדשות מכח אל הפועל כו'. ולכן בנ"י הם כלים להמשיך הקדושה אל הזמנים. וכ' החודש הזה לכם. פי' עצם ההתחדשות בלי שום השתנות. ונק' ראש חדשים שורש ההתחדשות כנ"ל:

27. **רב הירש** לפני שהתחיל עם ישראל במסעו

ההסטורי, הראה ה' למנהיגיו את הלבנה בחידושה, וציוה: "החדש הזה לכם" (שמות יב, ב); כלומר, חידושו של אור זה יהיה ה"דוגמא שלכם" – עליכם להתדמות ללבנה. כדרך שהלבנה מחדשת את עצמה תמיד, ואורה גדל וגובר תמיד; כן עליכם לחדש את עצמכם, לחזור לטהרתכם ולהתעורר לחיים חדשים. חדשו אורכם, קומו, אורו מכל חשכה של מוסריות ורוח ומכל תקופה חשוכה בתולדותיכם.

28. **פרקי דרבי אליעזר - רבי יונתן אומר: וְהָלֹא**

פְּתוּב "אֵין כָּל חֹדֶשׁ פִּתַּח הַשָּׁמַשׁ! אָמְרוּ לוֹ: הַצְּדִיקִים מְתַחַדְשִׁים וְכָל מַעֲשֵׂיהֶם, אֲבָל הַרְשָׁעִים אֵין לָהֶם דְּבַר חֹדֶשׁ פִּתַּח הַשָּׁמַשׁ.

What is the lesson from יום רביעי how to live our lives?

29. **ישעיה מ:כו שְׂאוּ-מְרוֹם עֵינֵיכֶם וּרְאוּ מִי-**

בָּרָא אֱלֹהֵי הַמּוֹצֵא בְּמִסְפָּר צְבָאָם לְכֹלם בְּנֵשָׁם יִקְרָא מְרֹב אוֹנִים וְאֶמְיץ פֶּחַ אִישׁ לֹא נִעְדָּר: ס

30. **ר' בחיי בראשית א':י"ח ומתוך סדר פעולה**

זו וסדור המאורות בני אדם רואין ומבינין כח מעשה הש"י ומשבחין ומרוממים אותו והוא

שכתוב (ישעיהו מ':כ"ו) שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה, וזהו הטובה שמתוך שיראו פעולה זו יכירו שהם ברואים ולא יטעו אחריהם, ועוד אמר כי טוב על שם הנס הגדול שעתידי הקב"ה לעשות במאורות ע"י יהושע זהו שכתוב (יהושע י':י"ב) שמש בגבעון דום וירח בעמק אילון, וכתוב (שופטים ה) הכוכבים ממסלותם וגו

31. רש"ר הירש בראשית א':י"ד אולם עלינו לדעת, שהשמות "אות" ו"מועד" אינם באים בתנ"ך, במובן האסטרונומי הכללי, אלא הם מופיעים כמעט ללא יוצא מן הכלל בתחום חיי האדם הרוחניים והמוסריים. "אותות" הן תופעות המורגשות על ידי החושים, המולידות או מעוררות מחשבה. (עיין לעיל בביאור פסוק א, "את"). משום כך, נקראים גם מעשי ה' "אותות", שכן הם מעוררים ומולידים מחשבה על כח ה' והשגחתו. ואם במקביל הם משמשים להביא לשינוי בדעת האדם ולהשפיע על כח רצונו, הם נקראים "מופתים". "מופת" נגזר מבנין הפעיל של שורש "יפת", שמשמעותו כשורש "פתה", היינו לפתות, להביא לשינוי בדעת, להביא לידי החלטה. "מועדים" נגזר משורש "ועד", שמשמעותו – לקבוע מפגש, לקבוע זמן ומקום לכינוס. נמצא ש"מועדים" הם זמני קודש, שנקבעו על ידי הקב"ה וגם על ידי ישראל בקידוש החודש, להיפגש בהם עם ה'.

ואכן, כוכבי וגלגלי השמים המאירים על הארץ, הם גם "אותות" וגם "מועדים". הם "אותות" לכל האנושות באופן כללי; שכן מראה כוכבי השמים; צורותיו הקבועות של אור הלבנה; ולמעלה מכולם, מהלך השמש המכוון את כל חיי הארץ; כל אלה מספרים כבוד אֵל מן השמים. "אין אִמֵר וְאִין דְּבָרִים" (תהלים יט, ד), הם מביעים את שבחו ללא דיבור או מילים. המאורות קוראים לאדם ומעוררים את לבו להכיר את אל עליון! בכל הארץ כולה הם מכריזים: "יש אלקים!"...

זוהי בשורתכם לעולם, בשורת הגאולה מהרע ומהחטא, ושל ההתחדשות לחירות ולחיים. "כזה ראה וקדש": כשאתם רואים את הלבנה מחדשת את אורה, קדשו את הזמן הזה בקהילתכם. גם אתם צריכים להתעורר לחיים חדשים, ולהאיר באור חדש, אור המוסר והרוח, אור של ישועה וחיים.

32. **שפת אמת דברים, כי תבוא, ל' במדרש**
תנחומא היום הזה ה' אלקיך מצוך. ראה משה רבנו ע"ה שבהמ"ק עתיד לחרב וביכורים יתבטלו תיקן ג' תפלות ע"ש. דהקב"ה מחדש בכל יום מעשה בראשית **וזה ההתחדשות מתלבש בטבע והטבע מסתיר זאת הנקודה כמ"ש אין כל חדש ת' השמש שאינו במילואו והתגלות תחת השמש**. אבל בני ישראל הם כלים לעורר ולקבל זה התחדשות. ולכן היום הזה ה"א מצוך לעשות לתקן ולגמור זה התחדשות כמ"ש אתם עדי נאום ה'. וע"י מצות הביכורים שכ' בי' תרומת ידך זו תנופה הרימו זאת הנקודה והוציאו מכח אל הפועל... וע"ז אמרו צדיקים מקיימים העולם שנברא בעשרה מאמרות. ונסמך פ' ביכורים למחיות עמלק כי זה עיקר מלחמת עמלק להשכיח זאת הנקודה ... וכן ארמי אובד אבי שרוצין הרשעים להשכיח זה התחדשות בעולם ולכן נסמך לא תשכח. והי' כי תבא. שעיקר הביכורים בחי' הזכרון לעורר הפנימיות וההתחדשות. ובנ"י זכו לזה ע"י יצ"מ כמ"ש החודש הזה לכם. ולכן מזכירין יצ"מ בביכורים. וכמו כן עתה ע"י הג' תפלות שמעידין בנ"י ומבררין זאת ההתחדשות שהקב"ה מחדש בכל יום ומקדימין ג"כ ק"ש וסמיכות גאולה לתפלה שבכח יצ"מ נזכה למצוא זאת ההתחדשות: ... וזה רמז הברכה שקודם המצוה שלא לעשות המצות ברגילות רק מרוב התלהבות